Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 13. **Wilnia, Piatnica 29 Sakawika 1929 h.** **Hod V (XIII).**

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:	„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—	Cana abwiestak:
WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)	5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał.	na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj —
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.	HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej pałoscy.

Usim našym supracoŭnikam, padpiščykam, čytačom i spahadnikam z pryčyny r.-katalickich Wialikodnych świat składajem ščyryja pažadańni
WIASIOŁAHA ALLELUJA.

Božaje Zhrobuŭstańnie.

Usia instytucyja chryścijanstwa ŭ pačatkach swaich apirajecca na dwa histaryčnyja fakty, jakija nia mohuć być adkinieny nijakimi procidokazami. Hetymi faktami źjaŭlajecca *śmierć i zhrobuŭstańnie Chrystowa.*

Śmierć i zhrobuŭstańnie! Pamiatku hetych dwuch mamentaŭ z žyćcia j dziejnaści Chrystowaj uwieś świet chryścijanski sławić hetymi dniami. Sławimo hetu pamiatku j my, Biełarusy.

Chrystus pamior, kab treciaha dnia zhrobuŭstać! Chrystus zhrobuŭstaŭ, kab dać świadoctwa praŭdzie, što chutčej praminuć nieba j ziamla, čymsia słowy Božaha Abjaŭleńnia. Śmierć i zhrobuŭstańnie ŭzajemna dapaŭniajucca i kali-b nia było adnaho, nie mahło-b być i druhoha. Kali-b nia było śmierci, nia było-b zhrobuŭstańnia j žyćcia wiečnaha. Ale j pamierci moža tolki toj, chto pierad tym užo žyŭ. Chrustus—Boh žyŭ spradwieku, dabrawolna ŭcielaiściŭsia j daŭsia ŭ ludzkoj natury zamučycca, ale Boskaj naturaj zhrobuŭstaŭ i tymsamym zaručyŭ wiečnaje žyćcio tym, chto ŭ jaho buduć wieryć.

Biełaruski narod, užo žyŭ swaim žyćciom niezaležnym, paśla padpaŭ pad uładu pieramožnikaŭ susiedziaŭ i siańnia čakaje swajho zhrobuŭstańnia. Čakaje i wieryć, bo załoh swajho zhrobuŭstańnia maje zabiaśpiečany sławami Taho, Chto dajučy świadoctwa ab samym sabie nie zatrymaŭsia prad najbolšaj achwiaraj — mukami śmierci kryžowaj.

Muki krywawyja j kryžowaja śmierć papieradžali najbolšuju i najjaśniajšuju sławu Chrystowu — Jahonaje zhrobuŭstańnie. I Biełaruski narod siahońnia pieražywaje swaju nacyjanalnuju Golgotu: wieryć adnak, što budzie jana pieramieniena ŭ najbolšuju na ziamli adpłatu: Wolnaść i Niezaležnaść.

Tamu i dla Biełaruskaha narodu Wialikdzień jość dniom aświažeńnia sił i adnaŭleńnia nadziejaŭ na nabližajučysia dzień, kali usia horyč narodnaha Kielicha budzie wypita da dna i kali nablizycca dzień zasłužanaha Adkupleńnia. Kožny hod, miesiac, a nawat i dzień prybližaje nas da hetaj mety. I tolki što pieražyty hod pryblizyŭ nas da hetaha wyśnienaha dnia na dobryja honi. Tamu i my, Biełarusy nasustrač Božamu zhrobuŭstańniu z celym świetam piajem: *Alleluja, Alleluja, Alleluja!*

Paśla światkawańnia 11-tych uhodkaŭ Abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi.

Pieršaje, što treba zaznačyć ab sialetnim światkawańni 11-tych uhodkaŭ Abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi heta fakt, što pamiž Wilenskich Biełarusaŭ pačynaje *pamału* świtać, što Wil. Biełarusy pačynajuć užo zdajecca razumieć canu pryncypu: im necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas. Pačynajuć užo razrožniwać rečy hałoŭnyja ad druharadnych, za katoryja jšče tak da niadaŭna biassensoŭna bilisia haławoj ab mur. I choć adna łastaŭka nia robić jašče wiasny, choć moža za niekatarym čynam schawana była inšaja jašče wola, to-ž usio adnak nichto z tych, chto bačyŭ sialetniaje Światkawańnie, nie zapiareča biazumoŭnaha postupu na lepšaje ŭ paraŭnańni z hadami minuŭšymi. Ahulnaje, choć na pačatak i nieaficyjalnaje, a mo' nawat i padświadomaje ŭčaście ŭ światkawańni ŭsich biełaruskich—z wyniatkam biazsłaŭnaj biel. „sanacyi" — uhrupawańniaŭ jošć dobrym dokazam, što Biełarusy śpiełać užo zarunieŭšuju swaju narodnuju Niwu: bury j nawalnicy ŭ hetym časie najniebiaśpiačniejšyja.

Ideolohičnaje *świtańnie* dałosia zaŭważyć adnak nia tolki na ŭnutranym froncie biełaruskim, ale j na wonkawym: sens prywitalnych pramoŭ, listoŭ, telehramaŭ ad pradstaŭnikoŭ susiedzkich nam narodaŭ litoŭskaha i ŭkrainskaha jasna hawaryli ab tym, što końčyŭsia ŭžo praces dobrasusiedzkaha tolki sentymentu pamiž Biełarusami z adnej starany j nazwanymi narodami — z druhoj i pačynajecca planowaje, ściśła razumowaje zakładańnie asnoŭ pad supolnuju budyninu biełaruska-litoŭska-ŭkrainskaha sužywiectwa.

Nielha tak-ža maŭčańniem prajści nad pramowaj tutejšaha Palaka, docenta Wilenskaha Uniwersytetu, hram. d-ra Świaniewiča, jaki, nawiazujučy na referat pasła Albina Stepowiča, miž inšym zaznačyŭ, što „historyja nazawie kališci ŭ budučynie b. polskuju palityku da Biełarusoŭ bolš jak pamyłkaj („więcej niż błędem"). Ščyraja praŭda. Ad siabie dadamo, što i siańniašnija polskaja palityka da Biełarusoŭ na pamyłkowaj darozie.

Samaje światkawańnie pačałosia nabaženstwam u kaściele św. Mikałaja, dzie ŭ 10 hadz. Imšu św. adpraŭlaŭ ks. P. Tatarynowič, a adpawiednaje da światkawśńnia kazańnie hłyboka pradumanaje skazaŭ ks. W. Hadleŭski. Chor kaścielny moh-by pry dobraj woli dakazać chiba niešta bolš, čymsia sapraŭdy pakazaŭ.

U 13 hadz. byŭ uračysty malebien u carkwie Św.-Troickaha manastyra.

U 19 hadz. urešcie — *światočnaja akademija.* Daloka nie małaja sala Litoŭskaha Domu pry zawułku św. Mikałaja 8 ŭ nadspadziawana chutkim časie akazałasia wypaŭnienaj pa bierahi(!). Na sali sabralisia jak Biełarusy, tak i pradstaŭniki Ličwinoŭ, Ukraincaŭ i Palakoŭ. Roŭna ŭ $19^1/_2$ hadz. staršynia Biel. Nac. K-tu senatar W. Bahdanowič pačaŭ akademiju ŭstupnym słowam, paśla čaho zaprasiŭ na światočna prybranuju trybunu pasła A. Stepowiča, jaki pračytaŭ referat na temu „Biełarusy i dziaržaŭnaja niezaležnaść," (źmiest jakoha padajom na inšym miejscy.). Paśla referatu nastali prywitańni ad prysytnych, na sali haściej. Pa čarzie brali słowa hramad zianie: *K. Stošys* — ad imia Wil. Lit. Tym časowaha Kamitetu, *dr. Bilinski* — ad imia ukrainskich studentaŭ, *Błažys* — ad imia litoŭskich studentaŭ, *dr. Świaniewič* — prywatna, jak tutejšy Palak. Paśla hetaha, adčytany byli prywitalnyja telehramy: ad Staršyni Ukrainskaj Parlamentarnaj Reprezantacyi, pasła dr. D. Lewickaha, ad Staršyni Klubu Ukrarainskaj Socyjalistyčnaj Radykalnaj parlam. Reprezantacyi pasła dr. L. Bačynskaha, ad pasła dr. Wygodzkaha, ad Abjadnańnia Biel. Stud. Arhanizacyj (ABSA) u Prazie, ad ks. W. Šutowiča i J. Šutowiča, list ad d-ra D. Alsejki.

Z słoŭ jak pramoŭcaŭ, tak i nadasłanych prywitańniaŭ widać była nia tolki achwota, ale i zdecydawanaja wola pradstaŭnikoŭ pryjacielskich nam narodaŭ (litoŭskaha, ŭkrainskaha i inš.) budawać swaju budučyniu ŭ ciesnym supracoŭnictwie z Biełarusami. Prasłuchańnie jak piśmiennych, tak wusnych prywitańniaŭ, dy urešcie j całaje światkawańnie prajšło ŭ najbolšym ładzie i paradku, kali nia ličyć burnych wopleskaŭ dla pradstaŭnika litoŭskich studentaŭ hram. Błažysa paśla taho, jak jaho pierapyniŭ pradstaŭnik Uradu.

Druhuju čaść światkawańnia zapoŭniŭ miašany chor pad kiraŭnictwam hram. *Maćwijca*, jaki čarawaŭ salu krasoj biełaruskaj narodnaj pieśni (Wykanany byli miž inšym: Bielym śnieham zamiataje, Oj wały-ž meje, U čystym poli, Ustańcie chłopcy, Čorny wočki, Ci świet ci świtaje, Hymn — Nie pahasnuć zorki ŭ niebie.)

Škoda tolki, što dysponawańnie na światkawańni takim, jak hram. Maćwijca, choram nia było należna wykarystana: daloka lepš-by było, kab akademija *hymnam* (Nie pahasnuć zorki ŭ niebie) pačynałasia i hymnam kančałasia. U ludziej zaŭsiody tak i dziwicca: dakul-ža Biełarusy buduć ušcia-ž aryhinałami i to — nienajlepšymi?

U narodnyja pieśni ŭpleciony byli adpawiednyja duchu światkawańnia deklamacyi: 1. Biełaruś — A. Ziaziuli, pradeklamawała p. H. Šutawičanka i 2. Biel. paet Aŭhień Bartul pradeklamawaŭ swoj ułasny wierš „Zawichryłasia bujna miacielica".

* *

Hetak uwachodziła Wil. biel. hramadzianstwa ŭ 12-ty hod pracy dzieła zdabyćcia Niezaležnaści Biełarusi. Adzinaccać minuŭšych hadoŭ heta čas dla historyi duża karotki, dla sučasnaści adnak wielmi bahaty ŭ cennuju nawuku: na roŭnym šlachu da naznačanaj sabie mety zmahu ŭtrymacca tolki *duch wolny i niezaležny.* Za prykładam, na žal, daloka chadzić nia treba: biełaruskaja h. zw. „sanacyja", wyłamaŭšysia z ahulna-nacyjanalnaha frontu biełaruskaha, šukaje sabie, katory ŭžo čas, ścieżak pa čužych panadworkach i ...znajšci, naturalna, nia moža, bo ich tam niama. Stul toje miatańnie ŭwa ŭsie baki, naprasny šum i wiečnaje puskańnie dymu ŭ wočy. Nia čym inšym, jak dymam tolki možna nazwać i apošni sumny numar hetych kawanych na ŭsie čatyry „wirtuozaŭ": straciŭšyja daščentu wieru ŭ

24 1899

kruhoch biełaruskaha hramadzianstwa, jany podstupam sabrali sabie dziela prykrasy, wučnioŭskuju moładź i, kab nie dapuścić jaje na sapraŭdnajs światkawańnie — adbywaŭšajesia ŭ toj-ža samy čas, — pawiali jaje na *ad hoc* saboj spreparawanaje „światkawańnie". Adnym dokazam bolš, jak hetyja pany patrapiać nadužywać swajej „uzhadawaŭčaj mocy" dziela...—skažam pacichu — płytkich swaich „dielišek". Inšaja reč, što hetym razam pomysłyj„dielcow" załamalisia(!): padčas kali na światkawańni ładžanym Nac. Kamitetam było poŭna ludziej, — u Piatnickaj carkwie, dzie „sanacyja" bieł. zachacieła žwić sabie hniaździečka, apriača siłaj zahnanaj moładzi i abiazwolenaj častki nastaŭnictwa, byli tolki cikawyja mimajdučyja, prywykšyja bačyć nazwanuju carkoŭku zaŭsiody čamuści zamknionaj. Nie naprawiŭ sytuacyi i druhi numar „sanacyjnaha niezaležnictwa", lekcyja p. A. Łuckiewiča: sutunieje užo na hetym dwaryšču i chutka bližycca noč. Chtož-by z Biełarusaŭ jašče hetaha škadawaŭ?!

* * *

Adzinaccać hadoŭ zmahańnia za ideał 25.III 1928 h. najjaśniej dakazali, što trywałkuju canu majuć tolki tyja hramadzkija elementy, što ŭ pracy swajej raźličajuć pierad usim na swaje ŭłasnyja siły. Wil. Bieł. Nacyjanalny Kamitet dachawaŭ hetyja cennyja elementy da hetaj pary. Ad biełaruskaha ž hramadzianstwa ciapier zaleža, ci jano zachoča jšče i dalej išci ŭrazbrod, ci złučycca ŭ adnu mocnuju ŭsienacyjanalnuju reprezentacyju, jakaja-b naležna pradstaŭlała siłu, wielič i wolu całaha Biełaruskaha Narodu.

Š. Ł.

Z biełaruskaha žyćcia.

Z Biełarusi pad Polščaj.

Schod siabroŭ Wilenskaha hurtka Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury, jaki cyŭ naznačany na 24 h. m., z pryčyny światkawańnia ŭ hety dzień 11-ch uhodkaŭ Abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi, nie adbyŭsia: adbudziecca ŭ niadzielu 7 krasawika s. h.

Wyklučeńnie R. Astroŭskaha z liku siabroŭ Biełaruskaha Koop. Banku. Chodziać čutki, što Nahladnaja Rada Bieł. Koop. Banku ŭ Wilni wyklučyła R. Astroŭskaha z liku siabroŭ banku. Pryčynaj wyklučeńnia Astroŭskaha maje być praca jahonaja na niekaryść banku.

Z wydawieckaha ruchu. Na hetym tydni wyjšli z druku hetyja biełaruskija knižki j časopisi:

— **Беларуская граматыка для школ**, napis. Br. Taraškiewič, V-je wydańnie, cana 1 zł. 50 hr.

— **Саха № 3** — biełaruskaja miesiačnaja haspadarskaja časopiś. Cana numaru 30 hr.

— **Заранка**—časopiś dla biełaruskich dzieciej. Knižka 2—3 (15—16). Cana numaru 45 hr.

— **Шлях моладзі № 2** — časopiś biełaruskaj moładzi. Źmiest časopisi ŭ paraŭnańni z numaram 1-šym, jašče cikawiejšy i bahaciejšy. Cana numaru 30 hr.

— **Авадзень № 2** — dwatydniowik satyry, žartaŭ i śmiechu. Padpiska na 3 miesiacy 1 zł. 50 hr.

Z Radawaj Biełarusi.

Wyniki wybaraŭ. Siarod deputataŭ wybranych u Mienski Haradzki Sawiet akazalisia wybranymi: Janka Kupała, Jakub Kołas i Rektar Biełaruskaha Dziaržaŭnaha Uniwersytetu ŭ Mensku praf. Pičeta. Usiaho wybrana Biełarusoŭ — 176 žydoŭ—89, rasiejcaŭ — 18, palakaŭ — 9, inšych — 5.

Ważnaja narada. Kalehija Narkamaświety pastanawiła sklikać na 15/IV s. h. naradu ŭ sprawie wyšejšaj aświety. U naradzie prymuć udzieł rektary wyšejšych škołaŭ Biełarusi, prarektary, dziekany ŭsich fakultetaŭ i pradstaŭnicki studenstwa. Budzie razhledžany plan raźwićcia wyšejšaj aświety ŭ B.S.R.R.

Instytut pramysłowaści (pawodle „Зьвязды"). Sawiet Narodnych Kamisaraŭ u Miensku pastanawiŭ arhanizawać Instytut pramysłowaści ŭ składzie 3-ch addzielaŭ: techničnaha, enerhietyčnaha i ekanomiki pramysłowaści. Dla detalnaj raspracoŭki statutu Instytutu ŭtworana arhanizacyjnaja Kamisija.

Biełarusy ŭ Čechasławaččynie.

Światkawańnie 11-ch uhodkaŭ abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi ŭ Prazie. Usie pražskija biełaruskija niezaležnickija arhanizacyi złučylisia ŭ Mižarhanizacyjny Kamitet dziela światkawańnia 11-ch uhodkaŭ abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi. Staršynioj k-tu byŭ hram. *W. Zacharka*. Adpawiednyja da światkawańnia referaty pračytali: 1. D-r. M. *Iljašewič* na temu „Histaryčna-geografičnyja padwaliny dziaržaŭnaści Biełarusi" i 2. D-r. *T. Hryb* n. t. „Haspadarski i kulturny stan Biełarusi za apošniaje dziesiacihodździe". Światkawańnie adbyłosia dnia 25.III. 29 h. ŭ 16 hadz. ŭ sali hotelu „Graf" (Praha II.).

„Nie pakidajcie mowy našaj biełaruskaj, kab nia umierli"...
Maciej Buračok

Z Niezaležnaj Litwy.

Kolki nasialeńnia maje Litwa. Centralny Statystyčny Ŭrad u Litwie zakončyŭ swaje abličeńni nasialeńnia Litwy. Statystyka pakazała, što dnia 1-ha studnia minułaha hodu ŭ całaj Litwie, razam z Kłajpedaju, žyło 2,316,615 ludziej. U hetym liku było 1.108,504 mužčyny i 1.208,500 žančyn. Pryrodny pryrost nasialeńnia za minuły hod dachodzić da 30.247 asob, u hetym liku 15,518 mužčyn i 14.729 žančyn.

U stalicy Litwy, Koŭnie, dn. 1-ha studzienia minułaha hodu žyło 96.535 asob, u tym liku 50.517 mužčyn i 46.018 žančyn. U m. Kłajpedzie žyło ŭ hety dzień 36.633 asoby. Z sastaŭleńnia liku mužčyn i žančyn dwuch hałoŭnych miestaŭ Litwy wykazywajecca, što Koŭna maje 4 tys. bolš mužčyn a Kłajpeda maje na 2 tys. bolš žančyn.

Lik rasparcelawanych dwaroŭ. Jak padaje „Rytas", na terytoryi Niezaležnaj Litwy ŭ praciahu 10-ci hadoŭ rasparcelawana 3563 dwary, ličučyja 592 536 hektaraŭ, z katorych stworana 57.851 chutaroŭ. Kali woźmiemo pad uwahu, što adzin ułaśnik mieŭ pa niekalki, a časam i bolš dwaroŭ i zrobimo paraŭnańnie, to zamiest paru tysiač ščaśliwych ułaśnikaŭ, Litwa maje 57.851 nowych ziemlarobaŭ, katoryja nie patrabujuć emihrawać z kraju, a papraŭlajuć swoj warštat pracy ŭ swaim kraju.

Kaaperatywa litoŭskich akademikaŭ. Akademickaja moładź Litoŭskaha Uniwersytetu ŭžo hod, jak maje swaju kooperatywu, katoraja wielmi dobra raźwiwajecca. Letašni abarot wynosiŭ bolš 50 tysiač litaŭ. Čysty dachod—3.169 lit. Kooperatywaj kiruje stud. H. Galwanauskas.

Padzieł dadatkowych uradawych kredytaŭ. Litoŭski ŭrad wyasyhnawaŭ dadatkowa 4 miljony 500 tys. litaŭ na kredyty haspadarom paciarpieŭšym ad nieuradžaju. Akcyja hramadzkaj pomačy i dalej trywaje.

Smierć twarca arhanizacyi šaŭlisaŭ. U Koŭnie pamior Ulad. Putwinskas, twarec i hałoŭny kiraŭnik arhanizacyi litoŭskich stralcoŭ „Šauliai". U pacharonach uziali ŭdzieł pradstaŭniki ŭładaŭ, rožnych arhanizacyjaŭ i niaźličanyja natoŭpy publičnaści. Uračystyja chaŭtury zasłužanaha syna Litwy adbylisia ŭ Šaŭlach.

Zamiest wiankoŭ, na mahiłu pamioršaha utworany narodny fond im. Putwinskasa, na mety jakoha pieršaj złažyła achwiaru p. Smetoniene— žonka prezydenta Litwy.

A. Stepowič.

Biełarusy i dziaržaŭnaja niezaležnaść.

Minaje 11 hadoŭ ad času, kali Biełaruski Narod, u asobach pradstaŭnikoŭ na źjeździe ŭ Miensku, prystupiŭ da zrealizawańnia najważniejšaj formy hramadzkaha žyćcia — dziaržaŭnaj niezaležnaści.

U miesiacy śniežni 1917 hodu źjechalisia pradstaŭniki narodu z usich kutkoŭ našaj baćkaŭščyny, kab skazać pierad usim świetam: Žywie Biełaruski Narod i biare los swoj u swaje ruki! I choč hety źjezd byŭ maskoŭskimi komunistymi siłaj razahnany, to adnak orhan Źjezdu — Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki, unoč z 24 na 25 sakawika 1918 hodu, apirajučysia na pryncyp samaaznačeńnia narodaŭ, abjawiła Biełaruś Niezaležnaj Narodnaj Respublikaj.

Praŭda, akt histaryčny abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi, dziakujučy pieramozie silniejšych, nia byŭ prawiedzieny ŭ žyćcio, to-ž adnak značeńnie jaho ŭ žyćci našaha narodu biazmoŭna wializarnaje. Rada Biełaruskaj Respubliki, pakazywajučy prawilny šlach žyćcia narodu —nawiazała łučnaść z našaj słaŭnaj minuŭščynaj i hetym samym adnawiła ŭ dušy lepšych synoŭ narodu Ideał, ab jakim raniej, ŭ časy žorstkaha caryzmu trudna było i dumać. Akt Mienski ŭliŭ ŭ dušu Narodu wieru ŭ swaje bieskaniečnyja i ŭkrytyja žyćciowyja siły. A heta ŭ istnawańni narodu, jak i adzinki, adyhrywaje wahromnistuju rolu. Woś čamu siahoniašniaje światkawańnie, pawinna mieć sabie za metu nia tolki štohodniaj tradycyjnaj zbolki znajomych i haściej, ale pawinna być pieradusim symbalam wyjaŭleńnia narodnaj woli da samastojnaha žyćcia, a tak-ža ŭmacnieńniem świedamaści i wiery ŭ swaje siły.

Jak twor malarskaha mastactwa trudna bywaje razhledzić zbliska, kali abraz maje wialiki raźmier, tak i ważnyja padziei histaryčnyja wymahajuć niemałoha adstupu času, kab stwarylasia mahčymaść tyja padziei prawilna acanić. Ad dnia abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi dzielić nas 11 hadoŭ. Choć heta nia jošć čas tak doŭhi, kab u akcie Mienskim dahledzić jaho poŭnaje značeńnie i skutki, to adnak adzinaccaci hadowoj perspektywy chapaje, kab ścwierdzić rašuča, što abwieščańnie Niezaležnaści Biełarusi choć hramadzianstwa naša i nie znajšło padhatawanym, było nieabchodnym i prawilnym chodam pawadyroŭ narodu.

Jak hady rewolucyi, tak i pieršyja hady žyćcia našaha narodu ŭ nowych abstawinach ja-by nazwaŭ *peryjadam wiery ŭ zhodnaje sužyćcio* narodaŭ u supolnych dziaržaŭnych hranicach. Byŭ heta peryjad niejkaha asabliwaha palityčnaha romantyzmu, jaki twaryŭ iluzyju, byccam narody niadaŭna ŭciskanyja nia mohuć uciskać inšych, byccam narody, jakija niadaŭna byli hwałtam asymilawanyja i niapryznawanyja — nia buduć taho samoha ŭ nowych abstawinach tasawać da słabiejšych narodaŭ. Hetu škodnuju iluzyju treba pastawić jak adnu z pryčynaŭ niezrealizawańnia biełaruskaj niezaležnickaj dumki.

Projdzieny adzinaccacihadowy šlach našaha narodu asabliwa tut, pad Polščaj pakazaŭ, jak niepraktyčnym bywaje ŭ palitycy sentymentalizm i wiera na słowa. Paćwierdziŭ, što nia majuć u palitycy siły nawat roznyja dahawory i traktaty, kali jany nie zahwarantawany fizyčnym prymusam da wykanańnia jaho, abo kali heta hwarancyja niapoŭnaja.

Maju tut na dumcy žyćcio palityčnaje Biełarusaŭ pad Polščaj i ab hetym skažu pa mahčymaści karotka starajučysia nia ryzykawać adychodam ad hałoŭnaj temy.

Byŭ čas, kali Polski narod nia tolki spačuwaŭ biełaruskamu adradžeńniu, ale pamahaŭ nam u tej ci inšaj formie. Kali adbyłasia ŭ 1910 h. pieršaja publičnaja biełaruskaja wiečaryna (spektakl z kancertnym addziełam) u kališnim „Paleskim kružku" tut u Wilni — to, jak mnie zdajecca, dobruju paławinu pierapoŭnienaj sali stanawiła najelegantniejšaja polskaja publika. Pałak Rahoŭski byŭ adnym z arhanizataraŭ spektaklu-kancertu. Wiečar hety zrabiŭ niezaciertaje ŭražańnie na ŭsich prysutnych. „Kurjer Litewski" na druhi dzień źmiaściŭ šyrokuju sprawazdaču, nie nachodziačy słoŭ entuzyjazmu dla hetaj, možna skazać, pieršaj sproby biełaruska-polskaj sialanki. I niama dziwa! Nia hledziačy na klasowuju nacyjanalnuju roznicu, łučyła nas kališci supolnaja ciažkaja niadola.

Ale woś u toj čas, jak biełaruski akt dziaržaŭnaj niezaležnaści astaŭsia miortwaj litaraj i ideałam tolki, Polščy sudžana było u zawiarusie krywawych padziejaŭ zdabyć u mieče swajej dziaržawy nia tolki swaje etnahrafičnyja ziemli, ale tak-ža i ziemli z nasielnictwam niapolskim. Ryski traktat parezaŭ naš Narod na try častki i z taho dnia dumka ab umacawańni stanowišča Polščy ŭ Eŭropie darohaj eksterminacyi niepalakaŭ — stałasia časta adkrytaj palityčnaj prahramaj bolšaści polskaha arhanizawanaha hramadzinstwa i ŭradaŭ. Optymistyčnaja častka biełaruskich intelihentaŭ nia lohka i nie adraźu rasstawalasia z daŭniejšym sentymentam da Waršawy, až u kancy kancoŭ, ubačyŭšy jasna kudy kirujecca likwidacyja biełaruskaha škołnictwa, kudy wiadzie likwidacyja palityčnych partyjaŭ i presy, źniawieryłasia akančalna ŭ ščyraść palityki adnosna Biełarusaŭ.

Majowy pierawarot, praŭda, kinuŭ pramień

Z Polščy.

Pasiedžańni Sojmu i Senatu rasparadžeńniem Prezydenta 25 h. m. spynieny. U apošnim dniu pasiedžańnia Sojm nia pryniaŭ senackaj papraŭki ŭ budžecie ministerstwa wajskowych spraŭ, adkidajučy papraŭku Senatu ab pabolšańni raschodaŭ na 65 tysiač zł. u pazycyi „Inšyja raschodv“.

Nia pryniaŭ Sojm taksama senackaj papraŭki, wyznačajučaj dla ministerstwa ŭnutranych spraŭ u dyspozycyjny fond 6 miljonaŭ zł.

Ahułam uchwaleny ŭ budžecie na 1929-30 h.: raschody na sumu 2.787.787.731 zł., a dachodu — 2.954.967.414 zł.

Paśla zakančeńnia hałasawańnia nad budžetam ministr unutranych spraŭ hien. Składkoŭski ŭzyšoŭ na trybunu i pračytaŭ rasparadžeńnie Prezydenta, jakim spyniena zwyčajnaja j budžetnaja sesija Sojmu.

Za piać chwilin paśla spynieńnia pasiedžańnia Sojmu takim samym paradkam spyniena i sesija Senatu. Takim čynam budžetnaja sesija Sojmu i Senatu zakončyłasia. Kali budzie sklikany Sojm i Senat na nowuju sesiju—nia wiedama.

U minułaj sesii Sojm i Senat z hałaŭniejšych spraŭ uchwaliŭ tolki dziaržaŭny budžet na 1929-30 h. Sprawa źmieny konstytucyi astałasia na dalej, a tak-ža i mnoha spraŭ mienšaj wahi. Treba wiedać, što na paradku dnia Sojmu, paśla sprawy budžetu, była sprawa ab h. zw. „wiasiołych budžetach“, ale z pryčyny spynieńnia sesii usio heta astałosia na paźniejšy čas.

Henaje spynieńnie sesii Sojmu i Senatu pakazywaje na nia susim suładnuju harmoniju ŭnutry ŭradu, bo nie zwažajučy na toje, što min. zahraničnych spraŭ Zaleski padaŭ da zaćwierdžańnia niekalki wielmi ważnych dahaworaŭ, jakija Sojm jašče nie paśpieŭ zaćwierdzić — sesija Sojmu i Senatu stałasia spynienaj. Taksama biez zaćwierdžańnia astałasia prapanowa ab wyasyhnawańni dla ministerstwa skarbu 1.200 tys. zł. kredytu na wielmi ważnuju dla dziaržawy sprawu. Hazety padajuć, što siarod palityčnych kruhoŭ chodziać čutki ab źmienach na stanowiščach niekatorych ministerstwaŭ, a nawat i ab adstaŭcy premjera Bartla, katory ciapier chwory na anginu i paśla Wialikadnia majecca wyjechać u Francyju lačycca.

Handlowy bilans Polščy paharšajecca. Za miesiac luty ŭ Polšču prywieziena tawaraŭ na sumu 265 miljonaŭ zł, a wywieziena tolki na sumu 167 mil. zł. Z hetaha wyjšaŭ handlowy ni dabor na 98 miljonaŭ zł.

Z zahranicy.

Bałkany. Paśla dziaržaŭnaha pierawarotu ŭ Juhasławii Italija pačała siarod bałkanskich dziaržawaŭ prawodzić akcyju dziela adasableńnia Juhasławii ad rešty Bałkanu. Zdawałasia, što italjanskaja akcyja budzie mieć swaje wyniki i Juhasławija budzie adasoblena. Tymčasam dzieicca naadwarot. Pamiž Juhasławijaj i Hrecijaj zaklučany dahawor, jakim źlikwidawany ŭsie dasiulašnija palityčnyja i ekanamičnyja spory i naładžany dobrasusiedzkija adnosiny. Adnačasna wiaducca pierahawory pamiž Juhasławijaj i Baŭharyjaj u sprawie likwidacyi miž imi spornych pytańniaŭ. Užo usie ważniejšyja sprawy źlikwidawany. Hetyja palityčnyja zdabyčy juhasłaŭskaj dyplamacyi jość niemałym udaram dla dyplamacyi italjanskich fašystaŭ.

U Baŭharskim staličnym mieście Sofii hetymi dniami dajšlo da krywawych sutyčak pamiž studentami i palicyjaj. Studenty demonstrawali prociŭ zahadu ministra aświety, jaki ŭwodzić hadowuju prymusowu wajskowuju službu dla studentaŭ paśla skančeńnia nawuki. U sutyčkach raniena mnoha asob. Palicyja aryštawała 30 studentaŭ. U suwiazi z hetymi padziejami ŭ Sofii panuje wialikaje naprużańnie. Hazety padajuć, što wybuchnuła tam paŭstańnie. Francuskaje kamandawańnie wysłała na tarytoryju abniatuju paŭstańniem swaje zapasnyja wajskowyja addzieły, uwarużyŭšy ich 15-ciu tankami i 6 ciu pancyrnymi aŭtamabilami.

U Anhlii u hetym hodzie majuć adbycca wybary u parlament. Aficyjalny kamunikat anhl. tel. ahientury pawiedamlaje, što wybary ŭ parlamant adbuducca 6 traŭnia s. h.

Prociŭ anhielski zahawor u Indyi. U Indyi u m. Bɔmbaju palicyja wykryła prociŭwajenny zahawor. U źwiazku z hetym aryštawana 3-ch pawadyroŭ partyi pracy. Taksama aryštawana niekalki asob i ŭ m. Kalkuta.

U Monte Carlo (= karlo), stalicy maleńskaj dziaržawy Monako, wybuchnuła hetymi dniami rewalucyja, jakaja źwierniena prociŭ panujučaj tam dynastyi. Usie hramadzianie majučyja prawa hołasu, u ličbie 700 asob, pastanawili prymusić kniazia Ludwika II admowicca ad prastołu na karyść jahonaha ziacia. Wybor nowaha karala abawiazywaje tolki na 6 miesiacaŭ, dla proby. Kali hety nowy karol nia spoŭnić u praciahu hetaha času wymohaŭ hramadzian Manako i nia ŭtworyć konstytucyjnaha ŭradu, tady Manako maje pieramianicca z manarchii ŭ respubliku.

Kanada. Kanadyjskaja ułada pryhataŭlaje nowy emihracyjny zakon, pawodle jakoha emihracyja z paŭdzionnaj i ŭschodniaj Eŭpopy budzie mocna abmiežawana. Hetaje ahraničańnie emihracyi choča zawlaści Kanada pad naporam Anhlii, jakaja namierana pierakinuć u Kanadu paŭtara miljona swaich biezrabotnych.

U Meksyku kroŭ ludzkaja ciačy nie pierasstaje. Uradawyja wojski ŭ baraćbie z paŭstancami zabrali ŭ plen ichnaha pawadyra Abiru, katoraha zaraz-ža i razstralali.

Rasieja apynuŭšysia ŭ rukach balšawikoŭ zasłyła hoładam, aryštami i amal štodziennymi razstrełami.

Hazety padajuć, što ciapier u Maskwie adčuwajecca niedachwat chleba, jaki tam pradajuć na kartački. Balšawickija ŭłady aryštawali wiedamaha hien. Tuchačeŭskaha i jahonaha adjutanta Kramarčuka byccam za toje, što tyja chacieli wystupić prociŭ balšawikoŭ.

Komunistaha Paŭła Sierankiewiča, Palaka, katory u Polščy byŭ zasudžany na 10 hadoŭ turmy za komunistyčnuju ahitacyju i wyjechaŭ u Rasieju, balšawiki razstralali byccam za jahonuju prynaležnaść da apazycyi „trockistaŭ“. Adnym słowam balšawiki stralajuć usich, chto prociŭ ich.

Z kraju.

Wysialeńnia anhlika ŭ Litwu. Hetymi dniami, jak padaje „Dz. Wil.“ polskija ułady wysialili z hranic Polskaj Respubliki ŭ Litwu anhlika Harry Jaozaon'a, katory na terytoryi Wil.-Trockaha paw. pašyraŭ metodyzm i adnačasna wioŭ byccam prapahandu siarod litoŭskaj ludnaści na karyść niezaležnaj Litwy. Tojsamy „Dz. Wil.“ piša, što Harry Jaozaon byŭ specyjalna prysłany z Anhlii jak ahitatar propahandyst.

Pažar u Nowaj-Wilejcy. U minułym tydni ŭ Nowaj Wialejcy ŭ tartaku Sarokina paŭstaŭ pažar. U wyniku hetaha zhareła humno, ŭ jakim znachodziłasia: wahon žyta, 40 bočak mazi, kaniušyna, siena, i awios. Straty wynosiać 50.000 zł. Pryčynaj pažaru byŭ kinuty rabotnikam niedakurak papiarosy.

J. Paźniak, red. „Bieł. Krynicy“ — hanarowym hramadzianinam Mickunskaj hminy. Na pasiedžańni hminnaj Rady Mickunskaj dnia 18 h. m. adnahałosna było pryznana honorowaje hramadzianstwa red. J. Paźniaku za jahonuju prykładnuju pracu na karyść hminy.

Red. J. Paźniak u charaktary siabry Hminnaj Rady j Rewizyjnaj Kamisii mnoha pracawaŭ i dla sprawy biełaruskaj, zakładajučy miž inš. hurtki B.I.H. i K. ŭ w. w. Adamčukoch, Ławaryškach, dy razšyrajučy hminnuju bibliateku

---

wiery, što prydzie kaniec polonizacyi, što Biełarusy atrymajuć toje, što było abiacana Marš. Piłsudskim, a pieradusim buduć spoŭnieny elementarnyja wymahańni nacyjanalnaha žyćcia našaha Narodu. Ale paźniejšyja wypadki, napr. źjezdy ŭ Nieświeży i Dzikawie nawiali na dumku, što ničoha dobraha ŭ sensie jak nacyjanalnych i klasowych wymohaŭ Biełarusy ad „sanacyi“ nie dačakajucca. Tak jano i stałasia.

Pakolki ułady endeckija ŭ Polščy nia skrywali swajej eksterminacyjnaj palityki adnosna nac. mienšaściaŭ, patolki ŭrad ciapierašni *teoretyčna* raźwićciu našamu nie pieraškadžaje. Zatoje *ŭ praktycy* prypiswaje nam chwory nacyjanalizm, raŭniajučy nas z polskimi endekami i pad widam zmahańnia z nacyjanalizmam, ci kamunizmam, likwidujecca toje, što było stworana niazwyčajnami wysiłkami hramadzianstwa. Robicca heta usio—dadać treba — biezplanowa, chaotyčna.

U sučasnaj dziaržawie adnym z najważniejšych dziejnikaŭ jość narod, abo narody ci, praściej każučy, nasielnictwa, jakoje ŭ adnosinach da dziaržawy wystupaje ŭ 2-ch rolach: raz jak hrupa, katoraja kiruje i druhi raz, jak hrupa, katoraj kirujuć. Heta dwajnaja rola hramadzian silna zaznačana u wiedamym palityčnym twory Rouseau'a p. z. „Hramadzkaja umowa“, u jakim aŭtar każa, što ŭ wolnaj dziaržawie *kožny* jość z adnaho boku hramadzianin (citoyen) z druhoha boku paddany (sujet). Woś-ža najbolš charakternaj rysaj ciapierašniaj polskaj dziaržawy jość toje, što *ŭ toj dwajnaj roli wystupajuć tolki Palaki.* Biełarusy figurujuć tolki jak paddanyja, jakija ŭdziełu u ŭładzie nia prymajuć, kali nia ličyć udziełu u ŭładzie ŭstawadaŭčaj (Sojm Senat), kudy Biełarusy mohuć papaści biaz zhody ŭłady wykanaŭčaj. Nia dziwa, što ŭ wyniku takoj palityki niawiera Biełarusaŭ u sprawiadliwaść i prawaparadkawaść polskich ŭradaŭ u apošnija časy dapiała swajho kulminacyjnaha punktu.

Praŭda, znachodziacca časami adzinki siarod biełaruskich intelihientaŭ, jakija ščyra, ci niaščyra biarucca da sprobaŭ supracoŭnictwa i zhodnaha sužyćcia ŭ interesach polskaj palityki. Praktyka adnak pakazała, što eksperymenty z polonofiłami ŭ Polščy nia žyćciowyja, bo robiacca jany ŭradam jak prociŭwaha nacyjanalnamu frontu. Polonofiły Biełarusy ničoha, reč zrazumiełaja, Biełarusam nie dali, apračа raźbiwańnia nacyjanalnaj jednaści, da čaho jany byli pastaŭleny i da čaho stawiacca ciapier.

Hety karociańki ahlad našaha žyćcia palityčnaha ja daŭ nie dziele taho, kab na kahoś aburacca ci dziwicca. Ja chacieŭ tolki pakazać jak štodziennaja ćwiordaja i realnaja sapraŭdnaść topča ŭsialakuju humanitarnaść i prawa, kali hetaha wymahaje zakon raźwićcia, abapiorty na zmahańni za byt. Nia što inšaje jak hety samy zakon prymušaje *kožny narod* zdabywać sabie palityčnuju niezaležnaść, bo tolki jana moža stwaryć naturalnyjaŭ mowy nacyjanalnaha, kulturnaha i palityčnaha raźwićcia.

I što-b nie hawaryli ab mahčymaj wolnaści narodu biaz palit. dla jaho niezaležnaści, usio-ž taki jana nia budzie takoj poŭnaj, jak heta bačym u zapraŭdy niezaležnaha narodu ŭ ramkach swajej dziaržaŭnaści.

Wiadomy polski wučony Stanisłaŭ Majeŭski ŭ swajej knižcy p. z. „Duch wśród materji“ piša: „Pierwszym nieodzownym warunkiem normalnego rozwoju każdego uświadomionego narodu musi być posiadanie własnego państwa i to musimy uważać za aksjomat w studjach nad istotą narodu, nad duchem narodu, w studjach nad rozwijaniem się ducha Ziemi“.

Kali hawaryć ab palityčnaj Niezaležnaści biełaruskaha narodu, to biazumoŭna my musim spatkacca z zakidam, što Biełarusy ŭ sučasny mament nia mohuć damahacca samastojnaści naraŭnie z inšymi narodami, bo nia majuć patrebnych siłaŭ pakirawańnia skomplikawanym dziaržaŭnym aparatam.

Zakid hety možna pačuć nia tolki ad ludziej niaprychilnych idei niezaležnaści Biełarusi. Nia redka čujecca heta i ad najlepšych biełaruskich patryjotaŭ. Nia možna skazać, kab taki zakid byŭ pazbaŭleny niekataraj praŭdziwaści. Nichto nia budzie spračacca z tym, što Biełarusy majuć ciapier zamała intelihientnych siłaŭ, ale čaławieku, jaki nie zadajučysia akadmickimi razważańniami, pryhladaŭsia biezpasredna ŭ žyćcio narodaŭ paŭstaŭšych na ruinie caryzmu — taki arhumant pakažacca za słabym. Nia možna hawaryć kab narody litoŭski, łatyski ci inš. mieli poŭnuju padhatoŭku da dziaržaŭnaha žyćcia u mament abwieščańnia ich niezaležnaści, adnak bačym, što ŭ žyćci palityčnym i ekanamičnym hetyja dziaržawy wyjawili wialikuju žywučaść nia horš ad narodaŭ, jakija ŭžo mieli i silniejšuju tradycyju dziaržaŭnaści, i nadpradukcyju intelihiencyi.

A ŭrešcie, u najhoršym wypadku, ci-ž jość nieabchodnaść kab nawat *na adkaznych* stanowiščach dziaržaŭnych stajali usie ludzi tej tolki nacyi, z jakoj składajucca wiaskowyja masy danaj dziaržawy? Kali narodami mahli kirawać karali-čužaziemcy biaz uronu dla danaj nacyi i jaje relihii, to tymbolš mahli-b zajmać adkaznyja stanowiščy ludzi z neŭtralnymi adnosinami da našych nacyjanalnych ideałaŭ.

(d. b.)

biełaruskimi wydawiectwami. Praca heta, jak widać, była pa zasłuzie zrazumienaja i aceniena.

Ł.

Statystyka. Na kolki na biełaruskaj wioscy ŭzrastaje nacyjalnajanalnaja świedamaść, najlepš świedčać wyniki ŭradawaj pierapisi. My majem pierad saboj danyja z niekulkich hmin Lidzkaha paw. prysłanyja nam u karespandencyjach.

Statystytyka pakazywaje taki pryrost liku Biełarusaŭ:

		1921 h.	1928 h.
U hminie	Dakudoŭskaj	1939	3038
„ „	Orla	1916	5925
„ „	Sabakinskaj	2036	2639
„ „	Ražanskaj	1992	3491
„ „	Žałudzkaj	2318	2850
„ „	Bielickaj	3942	7177
„ „	Bieniakonskaj	18	931
„ „	Iwiejskaj	238	1089
„ „	Astrynskaj	1265	2918
„ „	Tarnoŭskaj	496	2945
„ „	Siedliskaj	42	986
„ „	Dziembraŭskaj	936	3190

Piśmo ŭ Redakcyju.

Pawažany hram. Redaktar! Budźcie łaskawy źmiaścić u Wašaj Pawažanaj hazecie nastupnaje:

Rasiejskaja hazeta „Za Swobodu" ŭ Nr. 66 źmiaściła zaciemku pad zahałoŭkam „Baraćba z komunizmam na ŭsch. kresach", u jakoj aŭtor henaje zaciemki, padajučy wiestku z Baranawič, uspaminaje miž inš. ab aryŝcie komunista ci anarchista niejkaha Płaściuka, jakoha proźwišča ŭ Baranawičach nia čuwacca. Dziela taho, što majo proźwišča *Pławsiuk* fonetyčna wielmi zbližajecca da proźwišča *Płaściuk*, hetym zajaŭlaju, što aryštawanymja nia byŭ i nia jošć. Nia jošć ja tak-ža ani komunistym, ani anarchistym, a tolki demokratam. Pa nacyjanalnaści ja Biełarus.

m. Baranawičy. 20.III. 29 h.

Z pašanaj (—) *Wasil Pławsiuk*.

Ab haspadarcy.

(„v" čytajecca jak „w").

Padbor siaŭby.

U varunkach polnaj haspadarki ziemlarobskaj na ziemlach biełaruskich, *najbolšuju* ŭvahu treba źviarnuć na *spracavańnie ḫleby*. Ab hetym pisałasia tut anahdaj. Vialikaje adnak značeńnie na ŭradžajnaść hleby maje i padbor siaŭby. Tamu vielmi na časie budzie ŭspomnić niekalkimi słovami ab značeńni padboru siaŭbovaha nasieńnia.

Čaho treba vymahać ad nasieńnia, kali jano maje być dobrym? Nasieńnie musić być: 1. čystym (nia śmieje mieć u sabie damiešak ziella), 2. dobra ŭschodziačym, 3. vialikim i ciažkim, 4. całym (niepałamanym, nieabdziortym) i 5. niezatuchłym. Heta jošć prymiety kožnaha dobraha siaŭbovaha nasieńnia.

Apračа hetaha, jak viedama, šmat jašče zaleža ŭradžaj i ad sortu nasieńnia. Nie na kožnaj hlebie, nia ŭ kožnym klimacie (ciaplejšym, zimniejšym, sušejšym ci vilhatniejšym) moža adnolkava raści adna i taja-ž raścina: adzin sort jejny raści tam moža duža dobra, a druhi — susiom nie. Čym heta tłumačycca? Prosta tym, što kožnaja raścina, jak i ŭsiaki žyvy tvor — žyvioły i čałavieka samoha navat nia vyłučajučy — pa svajej fizyka-biolohičnaj budovie, jošć vypładam svajej tolki hleby, svajho klimatu, z pasiarod jakoha vyjšła, ŭzrasła. Heta znača, što kožnaja raścina, ci lepš skazać—*kožny sort raściny moža dobra raźvivacca tolki tam, ḫdzie byŭ vyḫadavany*. Tamu vielmi nierazumna rabiŭ-by toj, chto napr., majučy hrošy, zachacieŭ-by kuplać niejkaje modnaje nasieńnie z dalokich krajoŭ tolki dziela taho, što heta nasieńnie tam, u siabie doma, dobra rasło i dobry davała ŭradžaj. Hetak vybirać siaŭbovaje nasieńnie nielha. Sapraŭdnuju vartaść nasieńnia možna paznać i acanić tolki pavodle taho, jak heta nasieńnie ŭ tej ci inšaj vakolicy raście. Viedama adnak, što nia kožny ziemlarob moža kuplać roznaje, darahoje zvyčajna, zavodnaje nasieńnie, kab jaho ŭ svajej haspadarcy prabavać. Ale hetaha najčaściej i nia treba, bo na hetkaje prabavańnie pryhodnaści nasieńnia da varunkaŭ hleby i klimatu jošć (lepš: — *musiać być*) adumysłovyja daśledčyja stancyi jakija hetym i zajmajucca.

U našym krai (Vilenščyna i Navahradčyna pierad usim) jošć takaja stancyja ŭ Bieniakoniach. Voś-ža dyrektar hetaje stancyi p. V. Łastoŭski ŭ apošnim Nr. 11—12 „T. R." padaje da publičnaha viedama, tyja sarty jaryny i bulby, jakija, pavodle dośledu nazvanaj stancyi ŭ Bieniakoniach, najlepš pryhodny dla našaha kraju. U skaročańni rady dyr. V. Ł. zvodziacca da hetaha: jaravoj pšanicaŭ ŭ nas najlepšaj jošć *Ostka Hildebranda*. Jačmień najbolš pašyrany čatyrochradovy i najlepšyja vyniki daje 4-och radovy jačmień *Marcḫljski*. Z dvuchradovych — vymahajuć lepš spracavanaj i lepš pahnojenaj hleby — dobrymi akazalisia *Hana Hildebrand i Danubia*.

Z aŭsoŭ na lepšych hlebach, pry raniejšaj siaŭbie (prociŭ aržy) radzicca sieić sarty: F*indling*, *Sobiešynski*, *Sieger* (pieramožnik*), a na hlebach lahčejšych—*žoŭty avios Locḫow'a i Trybanskuju paśpiešku* (Rychlik).

Urešcie bulba: na siarednich i lahčejšych hruntoch, dzie nia byvaje ani za mokra, ani za sucha, dobraj byvaje *Deodara* i *Prof. Gisevius z Modrowa*. Na piaskoch — *Deodara* i *Bluchher*. U horšych varunkach najzdaraviejšymi byvajuć *Dańkoŭskija Woḫltmany* i *Gawronki*. Apošnija bajacca suchamieni (zasuchi). Jak stałovaja siarednia-rannaja bulba najlepš u nas rodzić: biełaja *Alma* i čyrvonaja *Kartz*. Z rannych-ža sartoŭ stałovaj bulby najlepšaj u nas maje być *Kaiser-Krone* (=carskaja karona).

Inž. Ad. Klimovič.

*) papolsku—zwycięzca.

DA NAS PIŠUĆ.

DRONIČAŬSKI TEROR.

m. Žodziški, Wialejskaha pawietu. Chto čytaje biaŀaruskija hazety, toj wiedaje dzikija adnosiny ks. Droniča da Biełarusaŭ. Ambona ŭ našym kaściele zamianiłasia na trybunu praklonu. Nawuki Chrystowaj my z ambony ad wyjazdu ks. Hadleŭskaha jašče nia čuli, adno zaŭsiodnyja praklony i łajanku. Jakoj tolki hrazioj hety ksiondz nia kidaŭ z ambony na Biełarusaŭ i jakimi tolki sławami nie abzywaŭ swaich parachwijan?! Bačačy, što my nie pierastajem čytać „Biel. Krynicy" i nia źmieniwajem swaich pohladaŭ, pačaŭ nas strašyć ks. D., što nia budzie spawiadać, nia budzie chawać na mahiłkach katalickich, nia budzie chryścić, wiančać i inš. Słowam, wyčwaraje niabywałyja rečy.

O, Boža mocny! Kali-ž končycca hety praśled?

Nia hledziačy na ŭsie ździeki Droniča, my ŭsio-ž taki astaniomsia wiernymi synami Katalickaha Kaścioła i swajej Baćkaŭščyny Biełarusi.

P a r a c h w i j a n i n.

DA ČAHO DAWODZIĆ HAREŁKA.

w. Maciulani, Ašmianskaha paw. U našaj wioscy zdaryŭsia hetaki wypadak z pjanicaj J. T. 27.II.29 h. hety čaławiek pajechaŭ na kirmaš u Smarhoni i, nia majučy hrošaŭ na harełku pradaŭ kabyłku z saniami za 100 zł.. ŭ toj čas jak kaštawała jana peŭna bolš čym 200 zł. Napiŭšysia za hetyja hrošy harełki chadziŭ paśla pa rynku i płakaŭ raskazywajučy, što ŭ jaho kabyłku ŭkrali. Damoŭ nie zjaŭlaŭsia praz try dni, pakul nie prapiŭ usich hrošaj, a prapiŭšy, wiarnuŭsia dy taksama płakaŭ i žaliŭsia ŭsim, što jaho na rynku abakrali.

Žonka z małymi dziaćmi haładuje, a jon, haława siam'i, apošniuju kabyłku prapiŭ. Ciapier, kab nabyć kania, pradaje ziamlu. Woś da čaho dawodzić harełka.

Darahija braty sialanie! Chaj hety sumny wypadak budzie ŭ našaj staroncy apošnim, chaj budzie jon pieraściarohaj dla ŭsich nas!

Ł a t y h a l s k i.

I DZIAŬČATY PJUĆ HAREŁKU.

m. Astryna, Lidzkaha paw. U ludziej wyrablena takoje paniaćcie ab dziaŭčatach, što jany harełki nia pjuć. Biazumoŭna, bolšaść z ich nia pje, ale jošć šmat takich, katoryja pjuć jašče bolej ad mužčyny. Jošć takija dziaŭčaty — pjanicy i ŭ našym m-ku.

Woś adnaho wiečara, u niadzielu dwa chłapcy zawiali dźwiuch dziaŭčat Z. O. i Z. N. ŭ restaran, dzie ŭ čaćwiarych prapili šmat hrošaj. Wyjšaŭšy z restaranu chłapcy pačali nieadpawiedna zachowywacca pierad dziaŭčatami: wiedama — pjanyja. Za niazhodu dziaŭčat na niemaralny pastupak, chłapcy ich pabili...

Darahaja moładź, a asabliwa dziaŭčatki! Pakińcie pić harełku, bo jana jošć pieršym woraham čaławiectwa, i da ŭsiaho błahoha. Čaławiek ćwiarozy nikoli taho nia zrorić, što pjany. Zamiest, kab chadzić u restarany i pić harełku, a paśla być abniasłaŭlenym, lepš zaniacca praświetnaj pracaj, čytańniem dobrych knižak i hazet.

Moładź Astrynskaja, apamiatujsia!

Š č y r y k.

CIAŽKOJE ŽYĆCIO.

w. Cynki, Pastaŭskaha paw. U našaj i wakoličnych wioskach sialanie biednyja, haspadarački drobnyja — pa niekalki dzies. ziamli. U minułym hodzie ŭ nušaj staroncy ničoha na poli nie ŭradziła. Žyćcio ciažkoje. Da hetaj biady jašče dałučyć treba i padatki, jakich sapraŭdy i pieraličyć trudna: „państwowe, gminne, drogowe, wyrównawcze, sejmikowe, komunalne, dodatkowe, ogniowe", a nawat „majątkowe" dy „dochodowe". Choć ty, čaławieča, buhaltera najmaj, kab nie paputacca ŭ hetych roznarodnych padatkach, a to prydzie sekwestratar i dabawić jašče „egzekucyjne". A z čaho płacić, dyk i pytać niama ŭ kaho, a tolki čuchaj sam sabie patylicu i dumaj, skul zapłacić ich dy jašče bojsia, kab nie pamylicca, a to jak ptyjedzie papraŭlać pamyłki sekwestratar, dyk užo horš.

Biada i tolki. Musiš, čaławieča, krucić mazhami, kab dzie-niebudź zarabić na chleb dla siam'i i na padatki, a tut jašče treba bačna śladzić, kab nie zabłutacca i ŭ paru zapłacić kožny heny padatak. Ci nia lepš było-b, kab hety tak šmatličbowy padatak złažyć u adzin nazoŭ i razłažyć jaho na raty? Taksama treba, kab dziela nieŭradžaju padatak na heny hod kali nie darawać, to prynamsia adłažyć na pryšłyja hady?

B. K.

Z Wilni.

Prysud u sprawie h. zw. „Małoj Hramady"—Kampramitacyja palicyi. Paśla trochdzionnaha razhladu sudowaj sprawy h. zw. „Małoj Hramady" prywioŭšaj na ławu abwinawačanych 26 asob, Wilenski Akružny Sud zasudziŭ d w u c h čaławiek: Uładzimiera Misiula na 2 hady domu paprawy, zaličajučy jamu 19 miesiacaŭ prewencyjnaha aryštu i Aleksandra Michowiča — na paŭtarae hodu, zaličajučy jamu adnačasna paŭtara hodu aryštu prasidžanaha da suda, a 24-ch čał. apraŭdaŭ. Z wialikaj chmary—doždzu niama. Adnym słowam—kampramitacyja na całaj linii. Adwakaty abaroncy ŭ swaich pramowach enerhična wystupali prociŭ takoha sposabu „robiennia" palityčnych sprawaŭ.

Biełaruskaja narodnaja pieśnia pa radyjo. 25 sakawika s. h. Wilenskaja radyjowaja nadawalnaja stancyja razsyłała pieršy raz z našaha kraju na cełу świet biełaruskija narodnyja pieśni. Biełaruskija narodnyja pieśni wykanaŭ dla słuchačoŭ radyja chor pad kiraŭnictwam hram. Maćwijca. Solowyja numary pry forte ijannym akompanjamacie praf. Hałkoŭskaha wykanali hr. hr. Zubowičowa i Bortkiewičanka.

Mahistrat m. Wilni wyasyhnawaŭ na budowu pomnika polskamu paetu, našamu ziamlaku Ad. Mickiewiču ŭ Wilni 20 tys. zł. i na pomnik Złučeńnia Polskich Ziamiel. jaki maje być wybudawany ŭ porcie Gdyni, 1000 złotych.

Zabastoŭka kraŭcoŭ. Na pačatku hetaha tydnia zabastawali kraŭcy šyjučyja na tandet i zažadali pryniaćcia na pracu biezrabotnych, pryjmańnie i wydaleńnie z pracy tolki za wiedamam sajuzu i pilnawańnia 8-mi hadzinnaha dnia pracy. Bastuje 150 čaławiek.

Pamiaci D-ra J. Basanowiča. Amerykanskija Litoŭcy dumajuć budawać u Wilni dom imieńnia D-ra J. Basanowiča. U hetym domie miaścilisia-b: litoŭskaje himnazija im. D-ra J. B., biblioteka, muzej i inšyja kulturnyja ŭstanowy. Plac pad hetuju budyninu ŭžo kupleny. Pracaju nad budowaj budzie kirawać Lit. Nawuk. T-wa. Pad apieku hetaha Tawarystwa budzie pieradany hety dom i paśla pabudawańnia.

NIEPASŁUŠNY PIATRUK.

Matka Piatruku kazała,
Kab kata kinuŭ ciahać,
I jaho praścierahała,
Što kot moža abadrać.

Piatruk matki nie pasłuchaŭ,
Dy ŭśpieŭ hetak adkazać:
„Jak ciahaŭ jaho, dy ruchaŭ,
Tak dalej budu ciahać".

I na piečy apynuŭsia,
Staŭ kata bić pa baku,
A kot tolki, jak ruchnuŭsia,
I ŭdzior Piotru za ruku.

Piatruk doŭha pranasiŭsia
Z swajej chworaju rokoj;
Da kata bolš nie čapiŭsia,
Kab nia ŭdzior ruki druhoj.

Lawon Žalejka.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im Fr. Skaryny. Wilnia Ludwisarskaja 1 Wydawiec Albin Stepowič